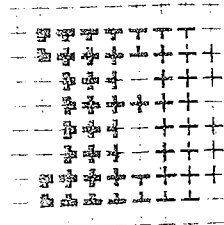

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Postadres

- De Kiesraad

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

Bijlagen	Uw brief	Ons-nummer	Datum
- Div.	-	- B79/1210	- 21 mei 1979
Onderwerp		Departementsonderdeel	
- Goedkeuring elektronische Samsom-stemmachine 911-800 en de daarbij behorende gebruiksaanwijzing		- B.B./W. en B.	

Hierbij zend ik U een afschrift van mijn beschikkingen van heden, waarbij goedkeuring wordt verleend aan de elektronische Samsom-stemmachine, vervaardigd naar het bij beschikking van 13 januari 1978, nr. B78/2, B.B./W. en B., goedgekeurde prototype 911-800, alsmede vastgesteld wordt de bij die stemmachine behorende gebruiksaanwijzing.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

Bezoekadres

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

07.443.53

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INKOMEN

Samsom Efficiency bv

Telefoon (01720)*
62314

1 APR 1970
Onderdeel: *BB/Win B*
Agents: *B79 / 1210*
RAPPEL NA 8 MEI 1970

Prins Bernhardlaan 10
2400 MA Alphen aan den Rijn
Postbus 4
Telex 3 25 43

Postrekeningnr. 62 04
t.n.v. Samsom Dienst-
verleningen bv

De MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
Postbus 20011
2500 EA 't-GRAVENHADE

 Samsom Efficiency

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
-	-	SE/R2314	12 april 1970

B79/1160 - on...

Onder verwijzing naar onze brief van 10 april 1970, se/R2314, verzoeken wij u, overeenkomstig het gestelde in artikel I 19 van het Kinsbesluit, uw goedkeuring te hechten aan de bij de elektronische Samsom-sterschine 911-800 behorende gebruiksaanwijzing. Van genoemde gebruiksaanwijzing sluiten wij een tweetal exemplaren hierbij in.

Insiddels verblijven wij met beleefde groet en begroeting,

SAMSOM EFFICIENCY BV

J. H. Vrijbergen
(J. H. Vrijbergen)
productieopleider

0744353

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN
I. KAMER
Bijzondere Zaken
Agende: B79/1160
RAPPEN NA 8 WEKEN

Samsom Efficiency bv

Telefoon (01720)*
62314

Prins Bernhardlaan 10
2400 MA Alphen aan den Rijn
Postbus 4
Telex 3 25 43

Postrekeningnr. 62 04
t.n.v. Samsom Dienst-
verleningen bv

De MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
Postbus 20011
2500 EA - 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
-	-	66/20314	10 april 1979.

Bij uw beschikking van 13 januari 1979, nr. 979/9, Directie Binnenlandse Bestuur, Afdeling Uitgave van Postzaken is goedgekeurd het prototype van de elektrische Samsom-afrekening 911-900, zulks overeenkomstig artikel I 25 der Kiezers en artikel 3 van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr. 567/11728.

Van het Instituut voor Werkkrachtige Constructie IWECO van het Instituut TNO ontvingen wij te niet, dat de werking van de in overleg taming met genoemd prototype vervaardigde elektronische machine zodanig is, dat deze werd goedgekeurd in de aanvraag tot een patent van Samsom Efficiency van 6 april 1979, nr. 59094/AA/ota. Sluiten wij hierbij in

uw verzoek u terug te goedkeuring te willen verlenen voor gebruik van deze machine bij verkiezingen.

Aangezien bij een aantal gemeenten het verzoeken bestaat dergelijke machines te gebruiken bij de komende verkiezingen van het Europees Parlement op 7 juni 1979, zou het ons aangenaam zijn indien de goedkeuring voor zoveel als mogelijk zou kunnen worden versneld.

Imiddels verlijven wij met beleefde groet en begroeting.

SAMSON EFFICIENCY BV

[Handwritten signature]
(afgebruikt)
produktgeleider.

aan Samsom Efficiency BV,
Postbus 4
2400 MA ALPHEN a/d RIJN
t.a.v. [REDACTED]

nijverheidsorganisatie

hoofdafdeling
bouw en metaal

postbus 29
2600 AA delft

bezoekadres:
leeghwaterstraat 5
delft

telex 32786 iwtno nl
telefoon 015 - 56 92 18

datum 6 april 1979
uw brief 6-3-1978
o nummer 5264014/HAM/ckr
bijlagen
onderwerp stemmachine

Mijne Heren,

Overeenkomstig Uw opdracht van 6-3-1978 hebben wij de elektronische stemmachine, type 911-800, aan een keuring onderworpen, teneinde na te gaan of aan alle in art. 1 25, sub 1 van de huidige kieswet in technische zin gestelde bepalingen wordt voldaan.

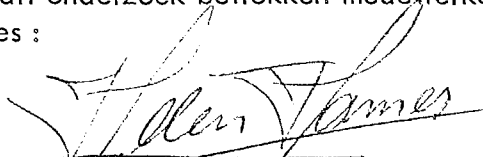
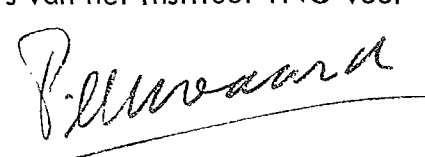
Voor dit type onderzoek werd uit een vijftal seriematig gefabriceerde stemmachines van het betreffende type bij de fabrikant Nedap te Groenlo één exemplaar door ons uitgekozen, t.w. machine no. 1002.

Wij hebben dit onderzoek gericht op een aantal aspecten, die in technische zin voldoen aan en aansluiten op de bepalingen, gesteld in voorvermeld artikel van de kieswet. Deze aspecten zijn in ons memorandum 7801/062 dd. 27 januari 1978 vastgelegd en gericht op het deugdelijk en feilloos functioneren van de stemmachine, zelfs onder nog redelijkerwijs te stellen tamelijk zware bedrijfsomstandigheden. Hierin moeten worden betrokken zowel stootbelasting tijdens transport als invloeden bij het eigenlijk gebruik die tot verstoringen kunnen leiden.

Het resultaat van onze proefnemingen, die in ons rapport no. 5264014 worden weergegeven, wijst uit, dat in de onderzochte elektronische stemmachine geen nadelige gevolgen tot uiting zijn gekomen met betrekking tot de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van alle stemfuncties als gevolg van netspanning variaties, electromagnetische storingen, schokken en klimaatwisselingen.

Op grond van onze bevindingen mogen wij dan ook vaststellen, dat de werking van de elektronische stemmachine, gefabriceerd in overeenstemming met type 911-800, in technische zin voldoet aan eisen van deugdelijkheid en betrouwbaarheid, zoals die in de Kieswet zijn gesteld en op grond daarvan in aanmerking kan komen voor het door de Kiesraad te verlenen gunstig advies voor type goedkeuring.

Aldus bevonden door de bij dit onderzoek betrokken medewerkers van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies:

[REDACTED]

[REDACTED]

Ministerie van Binnenlandse Zaken

1111111111
1111111111
1111111111
1111111111
1111111111
1111111111
1111111111
1111111111
1111111111
1111111111

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

- Samsom Efficiency
Prins Bernhardlaan 10
2400 MA Alphen aan den Rijn

Bijlagen	Uw brief	Ons nummer	Datum
- Een	-	- B78/849	- 17 augustus 1978
Onderwerp		Departementsonderdeel	
- Goedkeuring gewijzigd prototype van de Samsom-stemmachine 811-800		- B.B./W. en B.	

Hierbij zend ik U afschrift van mijn beschikking van heden, waarbij de goedkeuring van het prototype van de Samsom-stemmachine, type 811-800, nr. 71, wordt ingetrokken en goedkeuring wordt verleend aan het prototype van de gewijzigde Samsom-stemmachine, type 811-800.

Ten overvloede moge ik U er op wijzen, dat ingevolge de artikelen 4 en 6 van de beschikking van 26 juli 1967, nr. B67/U1728, afdeling Binnenlands Bestuur (Stcrt. 9 augustus 1967, nr. 153) stemmachines, vervaardigd naar een goedgekeurd prototype, eerst gebezigd mogen worden nadat zij aan een eindkeuring door het instituut voor werktuigkundige constructies TNO zijn onderworpen en vervolgens door mij zijn goedgekeurd.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN a.i.,

Bezoekadres

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

- De Kiesraad

Bijlagen	Uw brief	Ons nummer	Datum
- Een Onderwerp	-	- B78/849 Departementsonderdeel	- 17 augustus 1978
- Goedkeuring gewijzigd proto- type van de Samsom-stemmachine 811-800		- B.B./W. en B.	

Hierbij zend ik U afschrift van mijn beschikking van heden, waarbij de goedkeuring van het prototype van de Samsom-stemmachine, type 811-800, nr. 71, wordt ingetrokken en goedkeuring wordt verleend aan het prototype van de gewijzigde Samsom-stemmachine, type 811-800.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN a.i.,

Bezoekadres

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Schedeldoekst. van 200
's-Gravenhage

KIESRAAD

GEVESTIGD IN HET GEBOUW VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN TE 'S-GRAVENHAGE - TEL (070) 62 48 81

<p>MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN INGEKOMEN</p> <p>14 MAART 1978</p> <p>Onderdeel: BB/vv en B</p> <p>Agenda: B77/049</p> <p>RAPPEL NA 8 WEKEN</p>
--

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken

Uw brief van

Ons kenmerk

's-Gravenhage, 12 maart 1978

Onderwerp

Goedkeuring gewijzigde Samsom-
stemmachine, type 811-800

B77/128-77

De Kiesraad heeft de eer Uwe Excellentie hierbij aan te bieden een aan hem gericht schrijven d.d. 8 maart j.l. van Samsom Efficiency B.V. te Alphen aan den Rijn houdende het verzoek de goedkeuring te bevorderen van de thans gemodificeerde Samsom stemmachine, type 811-800.

De Kiesraad heeft kennis genomen van de verklaringen van het Instituut voor werktuigkundige constructies T.N.O. te Delft bij het onderhavige verzoek gevoegd.

T.N.O. verwijst in zijn verklaring naar het U bekende IWECO rapport nr. 12388 d.d. december 1977 waarin een uiteenzetting gegeven wordt van de oorzaak die geleid heeft tot een storing welke zich in het telsysteem van de stemmachine type 811-800, nr. 17, heeft voorgedaan tijdens de verkiezingen op 25 mei 1977 en van de remedie tegen dit euvel, te weten het eerst heffen van het gordijn nadat alle functies binnen de stemmachine hun beloop hebben gehad. In deze zin is tot een ombouw van alle stemmachines van dit type overgegaan.

Steekproefgewijze zijn vier stemmachines, respectievelijk genummerd, 13, 33, 34 en 35 gecontroleerd op de deugdelijke werking van deze modificatie hetgeen volledig naar behoren is gevonden.

Op grond van deze waargenomen feiten verklaart T.N.O. dat, gelet op het feit dat alle stemmachines geheel naar het voorbeeld van de machine nr. 17 worden gemodificeerd en voor correcte uitvoering geacht mag worden dat de kundigheid van het bedrijf van de Nedap daarvoor volledig borg staat, elk mogelijk falen als gevolg van de gestelde oorzaak, bij alle stemmachines

- geheel -

geheel is uitgesloten.

De Kiesraad is van mening dat het prototype van de stemmachine thans aan de in de Kieswet gestelde eisen voldoet en dat overigens niet van technische bezwaren is gebleken. Mitsdien adviseert de Kiesraad U de op de stemmachine type 811-800, nr. 61 verleende goedkeuring in te trekken en de aan de gewijzigde stemmachine, type 811-800 Uw goedkeuring te verlenen.

_____
, voorzitter

_____
, adjunct-secretaris

Sansom Efficiency bv

Telefoon (01720)*

62314

Prins Bernhardlaan 10

2400 MA Alphen aan den Rijn

Postbus 4

Telex 3 25 43

Postrekeningnr. 62 04

t.n.v. Sansom Dienst-

verleningen bv

de MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
(door tussenkomst van de Kiesraad)

Postbus 20011

2500 EA 's-GRAVENHAGE

 Sansom Efficiency

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk

datum

-

SE/B2314

8 maart 1978.

Onder overlegging van een fotokopie van de desbetreffende verklaring van TNO IWECO te Delft van 6 maart 1978, verzoeken wij u de goedkeuring te bevorderen van de thans gemodificeerde Sansom-stemmachine, type 811-800. De modificatie is uitgevoerd geheel overeenkomstig het rapport d.d. december 1977 nr. 12388 van bovengenoemd instituut.

Uw brief van 11 januari 1978, B.B./W. en B. nr. B77/3845 heeft op deze aangelegenheid betrekking.

Met verschuldigde hoogachting verblijven wij

SANSOM EFFICIENCY BV

produktgroepleider.

uw ref. :
onze ref. :5264017/HAM/BEC
bijlagen :
datum :6 maart 1978
onderwerp :herkeuring Samsom
stemmachine

Samsom Efficiency
Postbus 4
ALPHEN a/d RIJN

L [REDACTED] J

— Geachte [REDACTED]

Verwijzend naar de beschikking van het Ministerie van Binnenlandse Zaken nr. B 77/3845 van B.B./W en B d.d. 11 januari 1978, omtrent een herkeuring van de Samsom-stemmachine van het type 811 - 800 kan het volgende daarover worden verklaard.

In het daarop betrekking hebbende IWECO rapport nr. 12388 d.d. december 1977 wordt gewezen op een mogelijke oorzaak tot storing in het telsysteem van deze stemmachine, die weliswaar onder een bijzonder samenloop van omstandigheden zich daarin nog kan voordoen.

Op de remedie tegen dit euvel werd gewezen in dit rapport en welke werd aangebracht aan de bewuste stemmachine met fabrieknummer nr. 17. Daarvan wordt nu het gordijn pas geheven, nadat daarin alle functies hun gehele verloop hebben gehad.

Ongeacht het feit, dat andere stemmachines niet of nauwelijks voor deze modificatie in aanmerking komen, is in deze zin tot ombouw van alle stemmachines van dit type overgegaan, gelet op de verwijzing van de ministriële beschikking.

- Op - pag.2

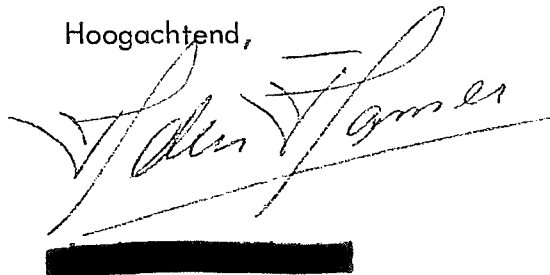
Op 1 maart j.l. werd de Nederlandse Apparatenfabriek Nedap te Groenlo bezocht, alwaar de stemmachines worden omgebouwd.

Steekproefgewijs werden 4 stemmachines, respectievelijk genummerd 13, 33, 34 en 35, gecontroleerd op de deugdelijke werking van deze modificatie, hetgeen volledig naar behoren werd bevonden.

Gelet op het feit, dat alle stemmachines geheel naar het voorbeeld van machine nr. 17 worden gemodificeerd en voor correcte uitvoering geacht mag worden dat de kundigheid van het bedrijf van de Nedap daarvoor volledig borg staat, mag zeker worden verklaard, dat elk mogelijk falen, als gevolg van gestelde oorzaak, bij alle machines daarmee thans geheel is uitgesloten.

Het advies tot technische her-goedkeuring van de Samsom stemmachine van het type 811 - 800 kan in die zin daarom aan de Kiesraad onverminderd worden voorgedragen.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. van der Grinten', is written over a horizontal line. Below the signature, there is a solid black rectangular redaction mark.

Samsom Efficiency b.v.
Prins Bernhardlaan 10
Alphen aan den Rijn

Een

14 december 1977
kenmerk Dir./Mvd

B.B./W. en B.

B78/2

Goedkeuring proto-
type van de elektronische
Samsom-stemmachine 911 - 800

13 januari 1978

In antwoord op Uw nevenvermeld schrijven doe ik U bijgaand toekomen afschrift van mijn beschikking van heden waarbij goedkeuring verleend wordt aan het prototype van de elektronische Samsom-stemmachine 911 - 800.

Naar U bekend is, dienen stemmachines, vervaardigd naar een goedgekeurd prototype, aan een eindkeuring door het Instituut voor Werktuigkundige Constructies TNO te worden onderworpen, alvorens zij voor de verkiezingen kunnen worden gebezigd. Hiertoe doet het Instituut mij mededeling van de resultaten van de eindkeuring waarna ik zal beslissen over de goedkeuring van de stemmachines. Te dezen aanzien moge ik U kortheids- halve verwijzen naar artikel I 14 van het Kiesbesluit en de artikelen 4, 5 en 6 van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr. B67/U1728, Afdeling Binnenlands Bestuur (Stcrt. 1967, nr. 153).

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

De Kiesraad

Div.

29 december 1977,
nr. 3145

B.B./W.en B.

B78/2

Goedkeuring
prototype van de elektronische
Samsom-stemmachine 911 - 800

13 januari 1978

In antwoord op Uw nevenvermeld schrijven doe ik U bijgaand ter kennisneming toekomen afschrift van mijn beschikking van heden waarbij goedkeuring verleend wordt aan het prototype van de elektronische Samsom-stemmachine 911 - 800 alsmede van mijn schrijven terzake aan Samsom Efficiency b.v. te Alphen aan den Rijn.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
De Directeur Binnenlands Bestuur,

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

POSTADRES: BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE

N. Samsom N.V.

Wilhelminalaan 1

Alphen aan den Rijn

Bijlagen: Een

Uw brief van:

Departementsonderdeel: B.B./W. en B.

Nr. B77/3845

Onderwerp: Samsom-stemmachine

's-Gravenhage, 11 januari 1978

Op het verzoek van mijn ambtsvoorganger heeft het Instituut voor Werktuigkundige Constructies T.N.O. herkeuring verricht van de Samsom-stemmachine van het type 811-800, fabrieksnummer 17, in welke machine zich bij het gebruik tijdens de Tweede Kamerverkiezingen op 25 mei j.l. storingen hebben voorgedaan.

Thans ontving ik het rapport terzake waarvan ik afschrift te Uwer kennisneming doe toekomen.

De wenselijkheid in de stemmachine een kleine technische wijziging aan te brengen waardoor een foutieve bediening van de stemmachine wordt uitgesloten, onderschrijf ik. Ik ben van mening dat een wijziging van de stemmachine type 811-800, nr. 17, wenselijk is en dat de goedkeuring, verleend aan het prototype dient te worden ingetrokken. Een verzoek om goedkeuring van het nieuwe c.q. gewijzigde prototype moet ingevolge artikel 1 van de Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967 bij de Kiesraad worden ingediend. Ingevolge artikel 2 der Beschikking dient bij dit verzoek om goedkeuring een verklaring van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies te worden overgelegd. Vervolgens zal de Kiesraad het verzoek om goedkeuring met de verklaring van bovengenoemd Instituut en vergezeld van zijn advies bij mij indienen, waarna ik een beslissing ter zake zal nemen. De in artikel 4 van de Beschikking bedoelde eindkeuring zal daarop naar ik aanneem op korte termijn kunnen volgen.

- In -

07.443.53

KIESRAAD

GEVESTIGD IN HET GEBOUW VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN TE 'S-GRAVENHAGE - TEL (070) 62 48 81

Aan

de Minister van Binnenlandse Zaken

Uw brief van

Ons kenmerk
3145

's-Gravenhage, 29 december 1977

Onderwerp

Goedkeuring Samsom-
stemmachine 911-800

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN INGEKOMEN 2 JAN. 1978 Onderdeel: B B/w ~ B Agenda: B78/3 RAPPEL NA 8 WEKEN
--

De Kiesraad heeft de eer Uwe Excellentie hierbij aan te bieden een bij hem ingediend en aan U gericht schrijven d.d. 14 december 1977 van Samsom Efficiency B.V. te Alphen aan den Rijn, houdende het verzoek Uw goedkeuring te hechten aan de Samsom-stemmachine 911-800.

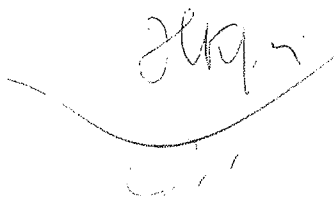
De Kiesraad, die in zijn vergadering van 22 december j.l., het proto-type van deze stemmachine heeft onderzocht, is van oordeel, dat dit proto-type in verkiezingsorganisatorisch opzicht aan de overeenkomstig de Kieswet te stellen eisen voldoet. De Raad heeft daarbij tevens kennis genomen van de verklaringen van het Instituut voor Werktuigkundige Constructies T.N.O. te Delft, waaruit blijkt, dat het proto-type een deugdelijke grondslag heeft en als zodanig reeds voldoet aan de voorwaarden, gesteld in artikel I 25, sub 1, der Kieswet. Afschrift van bovengenoemde verklaring is bijgevoegd.

De Kiesraad is mitsdien van oordeel, dat aan bedoeld proto-type de gevraagde goedkeuring kan worden verleend.

De Kiesraad tekent hierbij aan, dat, alvorens stemmachines, vervaardigd naar dit proto-type, voor de verkiezingen worden gebezigd, deze aan een eindkeuring door het Instituut voor Werktuigkundige Constructies T.N.O. te Delft moeten worden onderworpen.

Terzake moge worden verwezen naar de artikelen 4 en 5 van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr.B 67/U 1728, Afdeling Binnenlands Bestuur.

Namens de Kiesraad,

 , voorzitter

 , adjunct-secretaris

07.443.53

Sansom Efficiency bv

Telefoon (01720)*
62500

Prins Bernhardlaan 10
2400 MA Alphen aan den Rijn
Postbus 4
Telex 3 25 43

Postrekeningnr. 62 04
t.n.v. Sansom Dienst-
verleningen bv

Aan Zijne Excellentie de Minister
van Binnenlandse Zaken,
door tussenkomst van de Kiesraad
Binnenhof 19,
's Gravenhage.

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk

datum

Dir. /Mvd

14 december 1977

Excellentie,

Overeenkomstig artikel I 25 van de kieswet vragen wij U uw goed-
keuring te willen hechten aan de Sansom-Stemmachine 911- 800.

n. klassie. machine
De in artikel 2 van uw beschikking van 26 juli 1967,
Nr. B 67/U 1728, afd. B.B. geëiste verklaring van het Instituut T.N.O.
voor Werktuigkundige Constructie- gedateerd 12 december 1977-
leggen wij hierbij over.

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN
10 DEC. 1977
Onderdeel: *BB/vv/B*
Agenda: *B77/3380*
RAPPEL NA *WILKEN*

Met verschuldigde hoogachting,
Sansom Efficiency bv.

directie.

Bijlage: 1

uw ref. : SAMSON EFFICIENCY,
onze ref. : 09-3-20300/HAM/dH Postbus 4,
bijlagen : ALPHEN A/D RIJN.-
datum : 12-12-1977 t.a.v. Hr. J.H. Niggebrugge.
onderwerp : Stemmachine L

Geachte

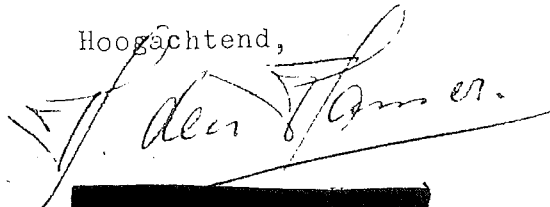

Ondergetekende heeft kennis genomen van de elektronische stemmachine type 911-300, waarvan het prototype is vervaardigd door de N.V. Nederlandsche Apparatenfabriek NEDAF te Groenlo.

Gebleden is, dat het ontwerp van deze stemmachine een deugdelijke grondslag heeft en als zodanig reeds voldoet aan de voorwaarden, gesteld in art. I 25 sub 1 van de huidige kieswet. Bovendien zijn hierin nog enige aspecten verwerkt, die de handelbaarheid van het apparaat bij transport en opslag bevorderen.

Onverminderd blijft echter de voorwaarde, dat deze stemmachine in technische zin alsnog aan een type-keuring moet worden onderworpen, waaruit zijn deugdelijkheid voor het beoogde gebruik kan worden vastgesteld.

Aan Uw verzoek daartoe zullen wij gaarne gehoor geven.

Hoogachtend,

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

POSTADRES: BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE

De Kiesraad

Bijlagen: Een

Uw brief van: 11 februari 1974
kenmerk 2832

Departementsonderdeel: B.B.

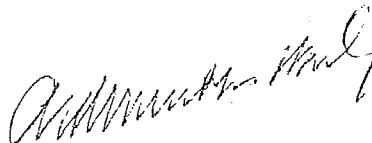
Nr. B74/508

Onderwerp: Goedkeuring gewijzigde
Samsom-stemmachine 811 - 800

's-Gravenhage, 22 maart 1974

Hierbij zend ik U afschrift van mijn beschikking van heden, waarbij de goedkeuring van het prototype van de Samsom-stemmachine, type 811 - 800, alsmede die van de Samsom-stemmachine, type 811 - 800 en van de Samsom-stemmachine, type 811 - 800, nr. 43 worden ingetrokken en goedkeuring wordt verleend aan het prototype van de gewijzigde Samsom-stemmachine, type 811 - 800 en aan de Samsom-stemmachines, type 811 - 800, voor het gebruik bij verkiezingen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
De plv. Chef van de Directie Binnenlands Bestuur,

VERZOEKE BIJ BEANTWOORDING DATUM, NUMMER EN ONDERWERP TE VERMELDEN

N. Sanson B.V.

Postbus 4

Alphen aan den Rijn

Len

28 januari 1974
kenmerk SE

B.B.

B74/508

Goedkeuring gewijzigde
Sanson-stemmachine 811 - 800

22 maart 1974

Hierbij zend ik U afschrift van mijn beschikking van heden, waarbij de goedkeuring van het prototype van de Sanson-stemmachine, type 811 - 800, alsmede die van de Sanson-stemmachine, type 811 - 800 en van de Sanson-stemmachine, type 811 - 800, nr. 43, worden ingetrokken en goedkeuring wordt verleend aan het prototype van de gewijzigde Sanson-stemmachine, type 811 - 800 en aan de Sanson-stemmachines, type 811 - 800, voor het gebruik bij verkiezingen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
De plv.Chef van de Directie Binnenlands Bestuur,

07.44555

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 624881

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN

11 FEB. 1974

Onderdeel: B/B
Agenda: B74/508
RAPPEL NA 8 WEKEN

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken

Uw brief van

Ons kenmerk
2832

's-Gravenhage, 11 februari 1974

Onderwerp goedkeuring gewijzigde
Samsom-stemmachine, type 811-800

De Kiesraad heeft de eer Uwe Excellentie hierbij aan te bieden een bij hem ingediend verzoek van N. Samsom N.V. te Alphen aan den Rijn d.d. 28 januari j.l. de goedkeuring te bewerkstelligen van de gewijzigde Samsom-stemmachine, type 811-800.

De Kiesraad heeft kennis genomen van de verklaringen van het Instituut T.N.O. voor Werktuigkundige Constructies te Delft, bij het onderhavige verzoek gevoegd. Op grond van foutieve tellingen van stemhandelingen zoals die zich hebben voorgedaan bij twee stemmachines tijdens de laatste kamerverkiezingen op 29 november 1972 zijn in twee exemplaren van de Samsom-stemmachines, type 811-800

[redacted] - nadat zij aan een duurbe-
proeving onderworpen zijn geweest - modificaties aan-
gebracht, [redacted]

[redacted] van de door de duurbeproeving verkregen ervaring.

Het Instituut heeft de onderhavige stemmachines na hun modificatie wederom een volledig automatische duurbeproeving laten ondergaan en geconstateerd, dat zich geen manco's hebben voorgedaan. Alle 36 tot nu toe in gebruik zijnde Samsom-stemmachines, type 811-800, zijn reeds of worden op identieke wijze gemodificeerd en werden of worden alsnog aan dezelfde duurbeproeving onderworpen.

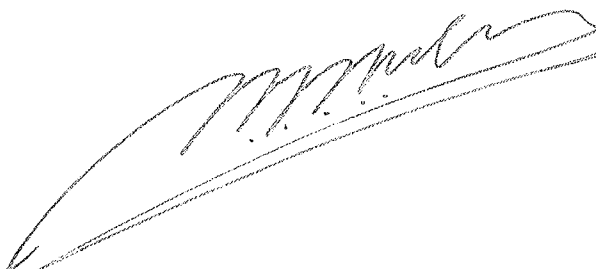
- Op -

Op grond van deze waargenomen feiten verklaart T.N.O. dat uit deze keuring is gebleken, dat aan de technische uitvoering van genoemd type Samsom-stemmachine met alle redelijk denkbare zorg de ervaring is verwerkt, die tot op heden, zowel in de praktijk als met de duurbeproevingen, hiermee is verkregen. De Kiesraad is van mening, dat het prototype van de stemmachine thans aan de in de Kieswet gestelde eisen voldoet en dat overigens niet van technische bezwaren gebleken is. Mitsdien adviseert de Kiesraad U de op de stemmachine type 811-800, nr. 43 verleende goedkeuring in te trekken en aan de gewijzigde Samsom-stemmachine, type 811-800 Uw goedkeuring te verlenen.

Namens de Kiesraad,

, de voorzitter

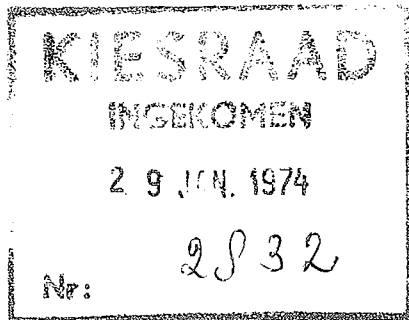

, de secretaris

uitgaande van
SAMSOM EFFICIENCY bv

Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn
postbus 4
telefoon (01720) 9 66 33

telex 32543
postrekeningnr. 6204
ten name van Samsom
Centrale Administratie

▶ AAN

de K I E S R A A D
p/a Ministerie van Binnenlandse Zaken
Binnenhof 19

's-Gravenhage.

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk/toestelnr
SE 314

datum
28 januari 1974

Mijne Heren,

Onder overlegging van een verklaring dd. 22 januari j.l. van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies, verzoeken wij u om de goedkeuring te bewerkstelligen van de gewijzigde Samsom-stemmachine, type 811-800.

Wij delen u nog mede dat op dit moment practisch alle machines overeenkomstig de wensen van eerdergenoemd instituut zijn aangepast.

Hoogachtend verblijven wij

SAMSOM EFFICIENCY bv
afd. Gemeente Administratie

produktgroepleider

1 bijlage

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 015 - 569218
Telex 32786
Giro 4 9 0 1 0 9

Verzoeken bij beantwoording onze datum en referentie aan te halen.

Uw ref.:

DELFT, 22 januari 1974

Onze ref.:

KON-74 002/HAM/lpr

Leeghwaterstraat 5,

Postbus 29

Onderwerp:

09-2-10796

herkeuring stemmachine

Uitgeverij N. Samsom B.V.,

Wilhelminalaan 1,

ALPHEN A/D RIJN.

Bijlagen:

Mijne Heren,

Onder verwijzing naar de ministriële beschikking nr. B73/2315 van 14 december 1973 verklaart ondergetekende, medewerker aan het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies, hierbij op 18 januari 1974 in het bedrijf van de Nederlandsche Apparatenfabriek Nedap te Groenlo twee exemplaren van de Samsom-stemmachines type 811-800 respectievelijk met fabr. nrs 16 en 42 te hebben geïnspecteerd die overeenkomstig de laatste ervaringen zijn gemodificeerd.

Deze modificaties hebben betrekking op de oorzaken van foutieve tellingen van stemhandelingen zoals die zich hebben voorgedaan bij twee stemmachines tijdens de laatste kamerverkiezingen op 29 november 1972 en die door ondergetekende in een brief van 8 januari 1973, gericht aan de Minister van Binnenlandse Zaken, zijn gerapporteerd.

Bij bovenvermelde inspectie werd geconstateerd dat bij de genoemde stemmachines de wijzigingen, betrekking hebbende op de verbeterde verbinding tussen stemliniaal en de hefboom van elk lijstblok, ordentelijk zijn aangebracht en dat tevens enige kleine detailverbeteringen zijn doorgevoerd als gevolg van de door duurbeproeving verkregen ervaring. Bevestigd werd dat de onderhavige stemmachines na hun modificaties ook een volledige automatische duurbeproeving hebben ondergaan met hetzelfde beproevingspaneel, vermeld in het rapport 10796 d.d. augustus 1973 van ondergetekende, volgens eenzelfde cyclus ten getale van ruim 4000 stemhandelingen, welke beproevingen steeds zonder manco's werden uitgevoerd. Alle 36 tot nu toe in gebruik zijnde Samsom-stemmachines type 811-800 zijn reeds of worden alsnog op identieke wijze gemodificeerd en werden of worden alsnog onderworpen aan dezelfde duurbeproeving.

Op grond van deze waargenomen feiten kan ondergetekende verklaren dat uit deze keuring is gebleken dat aan de technische uitvoering van genoemd type Samsom-stemmachines met alle redelijk denkbare zorg de ervaring is verwerkt die tot op heden, zowel in de praktijk als met de duurbeproevingen, hiermee is verkregen.

Aldus bevonden en opgesteld door:

ir. H.E. den Hamer.

Een te kritisch afgestelde teller kan hierdoor tweevoudig worden aangeslagen, hetgeen bij bovengenoemde tellers het geval bleek te zijn.

Op het Gemeentehuis te Dordrecht werd de Samsom-stemmachine fabr. nr. 12 onderzocht waarvan alleen de lijsttotaalteller van lijstblok nummer 4 ondeugdelijk heeft gefunctioneerd. Al spoedig bleek dat ook hier hetzelfde euvel aan de stemliniaal zich voordeed en wel ter plaatse van het vierde lijstblok. Evenzo bleek het mechanisme van deze lijsttotaalteller te kritisch te zijn afgesteld.

Resumerend kan naar aanleiding van de bevindingen worden gesteld dat de foutieve werking van enkele telwerken in de beide Samsom-stemmachines op zichzelf niet aan de telwerken mag worden toegeschreven, doch wordt veroorzaakt door de combinatie van 2 versturende en bovendien gelijktijdige optredende factoren. Elk faktor afzonderlijk kan niet de geconstateerde foutieve telling teweegbrengen. Zowel een minder goede justering van enkele op elkaar werkende delen van het mechanisme als wel enige slijtage op enkele contactvlakken daarvan zijn als de twee oorzaken van het euvel aan te wijzen.

In aanmerking nemende dat deze stemmachines uit een groot aantal onderdelen zijn samengesteld die, ofschoon met de grootste zorg gefabriceerd en gemonteerd, desondanks - zij het in zéér beperkte mate - in de loop van de praktijk toch een partieel manco kunnen vertonen, wil ondergetekende op grond van geconstateerde feiten voorstellen alsnog enkele kleine wijzigingen in de Samsom-stemmachines te laten aanbrengen.

Teneinde elk verborgen gebrek, dat pas op de lange duur optreedt en tevoren menselijkerwijze gesproken niet is te voorzien doch onverhoopt thans nog in dit type stemmachine latent aanwezig zou kunnen zijn, op te sporen wordt tevens voorgesteld dit machine-type aan een langlopende en automatisch bestuurde duurbeproeving te onderwerpen en waarmee een praktijktest wordt gesimuleerd.

Ondergetekende blijft nog steeds van mening dat in technisch opzicht aan de stemmachine het volle vertrouwen moet worden geschonken en dat de opgetreden moeilijkheden met deze machine op te vatten zijn als het doormaken van een laatste fase van zijn ontwikkelingsproces, zoals dit met elk technisch product van enige importantie het geval is.

Indien U danwel de Kiesraad van mening blijft dat de ontwikkeling van stemmachines en het gebruik daarvan voor de toekomstige verkiezingen van groot belang is wordt Uw danwel haar akkoordbevinding aangaande het bovengegeven voorstel gaarne, zo mogelijk op korte termijn, tegemoet gezien. Mocht de opvatting daarover anders luiden dan zal een gesprek dienaangaande tussen alle betrokkenen wellicht wenselijk zijn.

Hoogachtend,

Ir. H.E. den Hamer.

Het Instituut T.N.O. voor
Werktuigkundige Constructies

Leeghwaterstraat 5

Delft

Een

B.B.

B73/2315

Sansom-stemmachine

14 december 1973

Van Uw verslag betreffende de verrichte duurbeproeving van de Sansom-stemmachine type 811-800 heb ik met belangstelling kennis genomen.

Te Uwer kennisneming doe ik U bijgaand toekomen een afschrift van mijn schrijven van heden aan N. Sansom N.V. betreffende de Sansom-stemmachine, naar de inhoud waarvan ik U moge verwijzen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

N. Sansom N.V.
Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn

B.B.

B73/2515

Sansom-stemmachines

14 december 1973

Op grond van het U bekende verslag van het Instituut T.N.O. voor Werktuigkundige Constructies te Delft betreffende de duurbeproeving van de Sansom-stemmachine type 811-800 deel ik U het volgende mede.

De wenselijkheid in deze stemmachine enkele technische wijzigingen conform het voorstel van T.N.O. aan te brengen, onderschrijf ik. Waar het hier een wijziging van de stemmachine type 811-800, nr. 43 betreft, dient een verzoek om goedkeuring van het nieuwe c.q. ge-wijzigde prototype ingevolge de Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967 bij de Kiesraad te worden inge-dient. Bij dit verzoek om goedkeuring dient een verklaring van het Instituut T.N.O. voor Werktuigkundige Constructies te worden over-gelegd. Vervolgens zal de Kiesraad het verzoek om goedkeuring met de verklaring van bovengenoemd Instituut en vergezeld van zijn ad-vies bij mij indienen, waarna ik een beslissing ter zake zal nemen. De in artikel 4 van de Beschikking bedoelde eindkeuring zal daarop naar ik aanneem op korte termijn kunnen volgen.

In afwachting van de beslissing op het verzoek om goedkeuring ben ik, er van uitgaande, dat Uwerzijds het mogelijke zal worden ver-richt om een speedige en gunstige beslissing te verkrijgen, voor-alenog bereid de goedkeuring van de Sansom-stemmachine type 811-800, nr. 43 niet in te trekken.

- Afschrift -

Afschrift van dit schrijven zend ik aan het Instituut T.N.O. voor
Verkeuigkundige Constructies ter attentie van de heer
[REDACTED]

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 015 - 569218
Telex 32786
Giro 4 9 0 1 0 9

Verzoeken bij beantwoording onze datum en referentie aan te halen.

Uw ref.: Uw brief van 5-2-1973, B.B.Nr.B 73/68

DELFT, 16 augustus 1973

Onze ref.: 09-2-10796/HAM/JAG

Leeghwaterstraat 5,
Postbus 29

Onderwerp:

Bijlagen: 1

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN
17 AUG. 1973
Onderdeel: B/B
Agenda: B73/1315
RAPPEL NA 2 WEKEN

Ministerie van Binnenlandse Zaken
Binnenhof 19
's-Gravenhage

Sprek

Hierbij bied ik U mijn verslag aan betreffende de door U verzochte duurbeproeving van de Samsom-stemmachine.

Met het oog op de te treffen maatregelen, zoals ook in het verslag vermeld, moge ik U verzoeken Uw beslissing dienaangaande op zo kort mogelijke termijn kenbaar te maken.

Hoogachtend,

J. den Hartog
[Redacted signature]

Het Instituut T.N.O. voor Werktuig-
kundige Constructies
t.a.v. de [REDACTED]
Leeghwaterstraat 5
Delft

8 januari 1973,
09-2-10796

B.B.

B73/68

Herkeuring
stemmachine

5 februari 1973

Van het door Uw Instituut uitgebrachte rapport van 8 januari j.l. inzake de verrichte herkeuringen van de stemmachines, gebezigd respectievelijk in stendistrict 2 in de gemeente Elst (Gld.) en in stendistrict 72 in de gemeente Dordrecht heb ik met belangstelling kennis genomen.

Naar aanleiding van dit rapport ben ik tot de conclusie gekomen, dat de door Uw Instituut voorgestelde duurbeproeving van de machine als onderdeel van de herkeuring noodzakelijk is, alvorens ik een beslissing kan nemen inzake handhaving of intrekking van de goedkeuring.

Ik verzoek U daarom de Samsom stemmachine aan een duurbeproeving te onderwerpen en mij over de resultaten daarvan te berichten.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 015 - 569218
Telex 32786
Giro 4 9 0 1 0 9

Verzoeken bij beantwoording onze datum en referentie aan te halen.

Uw ref.: B.B./W. en B. nr. B72/43402
d.d. 6 december 1972
Onze ref.: 09-2-10796

DELFT, 8 januari 1973
Leeghwaterstraat 5,
Postbus 29

Onderwerp:

Bijlagen:

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

INGEKOMEN

- 9 JAN. 1973

Onderdeel: B.B./W. en B.

Agenda: 871/68

RAPPEL NA 6 WEKEN

Minister van Binnenlandse Zaken
Binnenhof 19
DEN HAAG

Excellentie,

In Uw opdracht heeft ondergetekende als medewerker van het Instituut voor Werktuigkundige Constructies TNO een herkeuring verricht van de 2 Samsom-stemmachines type 811-800 respectievelijk aanwezig in het Gemeentehuis te Elst en te Dordrecht. In beide machines deden zich gedurende de verkiezingen op 29 november 1972 in enkele telwerken onregelmatigheden voor.

In aanwezigheid van de vertegenwoordigers van respectievelijk Samsom N.V. en de Fabrikant Nedap N.V. heeft ondergetekende op 20 december 1972 de bovenbedoelde stemmachines, die beiden op deugdelijke wijze in afgesloten staat werden aangetroffen, geïnspecteerd.

In het Gemeentehuis te Elst werd de Samsom-stemmachine fabr.nr. 17 gedeeltelijk gedemonteerd door hieruit 3 lijstblokken te verwijderen. Het euvel dat zich bij deze machine heeft voorgedaan betrof een overmatige telling in lijstblok nummer 2 en wel bij de tellers van de kandidaatknop nummer 1 respectievelijk nummer 10. Na analyse bleek de oorzaak te liggen in een voortijdige contactverbreking tussen de hefboom gemonteerd aan het einde van de lijstblok en de stemliniaal. Een daarvoor in de liniaal aangebrachte perforatie vertoonde ter plaatse van het bewuste lijstblok enige slijtage met het gevolg dat de cilindervormige knop van genoemde hefboom door een stootbeweging van de stemliniaal onvoldoende in deze perforatie bleef opgesloten en diensgevolge een dubbele zwaibeweging kon uitvoeren.

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 015 - 569218
Telex 32786
Giro 4 9 0 1 0 9

Verzoeken bij beantwoording onze datum en referentie aan te halen.

Uw ref.:

DELFT, 11 december 1972

Onze ref.: HAM/ms 09-2-10796

Leeghwaterstraat 5,
Postbus 29

Onderwerp:

Bijlagen:

Stadskantoor
DORDRECHT

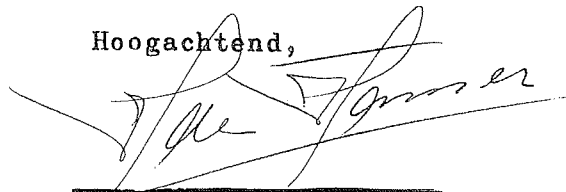

Geachte Heer

Verwijzend naar onze brief van 8 december j.l. berichten wij U dat ons voorgenomen inspectiebezoek aan de Samsom Stemmachine verschoven is naar dinsdag 19 december a.s.

Vertegenwoordigers van zowel Samsom N.V. als Nedap N.V. zullen hierbij aanwezig zijn.

Hoogachtend,

dep. res
12/11

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 015 - 569218
Telex 32786
Giro 4 9 0 1 0 9

Verzoeken bij beantwoording onze datum en referentie aan te halen.

Uw ref.:

DELFT, 11 december 1972

Onze ref.: HAM/ms 09-2-10796

Leegwaterstraat 5,
Postbus 29

Onderwerp:

Bijlagen:

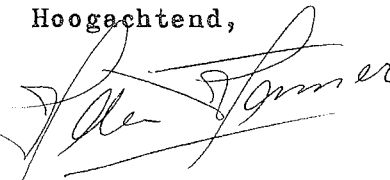

Gemeentehuis
ELST

Geachte

Verwijzend naar onze brief van 8 december j.l. berichten wij U dat ons voorgenomen inspectiebezoek aan de Samsom Stemmachine verschoven is naar dinsdag 19 december a.s.

Vertegenwoordigers van zowel Samsom N.V. als Nedap N.V. zullen hierbij aanwezig zijn.

Hoogachtend,

Het Instituut T.N.O. voor Werktuig-
kundige Constructies

t.a.v. de [REDACTED]

Leegwaterstraat 5

Delft

Div.

B.B./W. en B.

B72/U3402

6 december 1972

Herkeuring
stemmachine

Hierbij doe ik U toekomen afschrift van mijn brieven d.d. heden aan de Burgemeesters van Elst (Gld.) en Dordrecht, naar de inhoud waarvan ik U korthedshalve moge verwijzen.

Ik moge U verzoeken beide stemmachines aan een herkeuring te onderwerpen.

Ik zal het voorts op prijs stellen, indien U de burgemeesters - spoedhalve - namens mij zoudt willen berichten, wanneer U de herkeuringen zult verrichten. Van Uw desbetreffende brieven ontvang ik gaarne afschriften.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

N. Samsom N.V.
Uitgever
Alphen aan den Rijn

Div.

B.B./W. en B.

B72/U3402

Herkeuring
stemmachine

6 december 1972

Hierbij doe ik U toekomen afschrift van mijn brieven aan de Burge-
meesters van Eist (Gld.) en Dordrecht d.d. heden, naar de inhoud
waarvan ik U korthedshalve moge verwijzen.
Van de bevindingen van de herkeuringen zal ik U te zijner tijd in
kennis stellen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
De Directeur Binnenlands Bestuur,

De Burgemeester
van
Elst (Gld.)

D.D./U. en B.

B72/03402

Herkeuring
stemmachine

6 december 1972

Naar de griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal mij bericht, heeft de in stendistrict 2 in Uw gemeente gehorige stemmachine op een totaal van 1580 kiezers een stemmen aantal geregistreerd van 1851.

Op grond hiervan heb ik bealoten de machine krachtens artikel 7 van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr. B67/01728, Afdeling D.R. (Ned. Start. 1967, nr. 153) door het Instituut T.N.O. voor Werktuigkundige Constructies te laten herkeuren.

Ik moge U derhalve verzoeken de machine gesloten te laten. Met betrekking tot het onderzoek zal het Instituut U namens mij zo spoedig mogelijk nader informeren.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

De Burgemeester

van

Dordrecht

B.B./V. en B.

W72/U5402

6 december 1972

Herkeuring
atommachine

Naar de griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal mij berichte, heeft de in stonedistrict 72 in Dv gemeente geboezigde atommachine op lijst nr. 4 een totaal aantal stemmen geregistreerd van 184, terwijl een nadere berekening een stemantal van 129 geeft.

Op grond hiervan heb ik besloten de machine krachtens artikel 7 van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr. B67/U1728, Afdeling B.B. (Ned. Stort. 1967, nr. 155) door het Instituut T.N.O. voor Werktuigkundige Constructies te laten herkeuren.

Ik moeg U derhalve verzoeken de machine gesloten te laten. Met betrekking tot het onderzoek zal het Instituut U namens mij zo spoedig mogelijk nader informeren.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

uitgaande van Samsom Efficiency nv

Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn
postbus 4

telefoon (01720) 66 33
telex 32543
gironummer 6204

► Aan Zijne Excellentie de
MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
door tussenkomst van de kiesraad
Binnenhof 19

s-G R A V E N H A G E

Yberghe S.

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk/toestelnr
G.A. 314

datum 18 maart 1971

Excellentie,

Bij uw beschikking van 4 maart 1971, nr. B71/412, Dir. B.B. is goedkeuring verleend aan de Samsom-Stemmachine, type 811-800, nr. 43

In verband met de onder punt 2 van genoemde beschikking opgenomen voorwaarde leggen wij U hierbij over een door ons ontvangen rapport van het Instituut T N O voor Werktuigkundige Constructies d.d. 16 maart 1971. Wij menen thans te mogen aannemen, dat het rijkskeurmerk op de machine kan worden aangebracht. Een afdruk van de stemmachinestrook waarop de aanduiding „ blanco " op de door T N O aangegeven wijze voorkomt voegen wij gaarne hierbij.

Met verschuldigde hoogachting verblijven wij,

Samsom Gemeenteadministratie

[Handwritten signature]
[Redacted]
Produktgroepleider

(14 maart 1971)

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 01730-32930

Giro 490109

Verzoeken bij beantwoording datum en
nummer van dit schrijven aan te halen

No. 4555 HAM/al

DELFT, 16 maart 1971.

Uw ref.:

Leegwaterstraat 5,
Postbus 29

Onderwerp:

Uitgever N. Samsom N.V.,
Wilhelminalaan 1,
ALPHEN A/D RIJN.

Bijlagen:

Ingevolge het Ministeriële Besluit no. B71/412 d.d. 4 maart 1971 heeft ondergetekende op 15 maart 1971 de Samsom stemmachine type 811-800 met betrekking tot de aanduiding voor de z.g. "BLANCO" knop gekeurd.

Om aan de gestelde Ministeriële voorwaarde dat door deze aanduiding geen verwarring ontstaat met de overige kandidaatlijsten op het kiestableau van het onderhavige type stemmachine te voldoen is besloten:

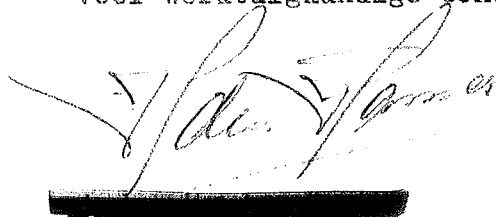

1. dat de onderste knoppositie van de aan de rechterzijde van het kiestableau gelegen kolom voor de "blanco" keuze wordt bestemd.
2. Bovendien wordt deze positie aangegeven door het woord "BLANCO" in verticale zin te plaatsen in het direct hierboven gelegen en tot dezelfde kolom behorende ongeperforeerde gebied van de vakjes 24 t/m 29, welk woord ter rechterzijde daarvan wordt geflankeerd door een neerwaarts gerichte pijl. Tevens wordt aan de rechterzijde van de "BLANCO" knop in horizontale zin de aanduiding "blanco" in een kleiner lettertype herhaald.
3. In geval bovenbedoelde meest rechts op het kiestableau gelegen kolom tevens door een partijlijst met minder dan 22 kandidaten moet worden ingenomen, zal het venster van de betreffende kolom totaal teller blijvend worden afgedekt en een dubbele horizontale markering ter hoogte van het vakje 23 worden aangebracht, ter onderscheiding van de onder 2 omschreven aanduiding voor "BLANCO".

./.

4. Mocht door een meer dan 22 kandidaten omvattende partijlijst in de laatste kolom de plaatsing van de "blanco" knop, uit te voeren volgens het in 2 gestelde, daarin onmogelijk zijn, dan wordt de positie van deze knop opgeschoven naar de dichtst daarvoor gelegen kolom en daarin op overigens weer volgens 2 en 3 onschreven wijze opgenomen.

Aldus bepaald en opgesteld door

de Chef van de afdeling
Ontwerpen van het Instituut TNO
voor Werktuigkundige Constructies

Aan

N. Samsom N.V. uitgever
Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn

Een

21 december 1970
kenmerk: SE

B.B.

B71/412

Goedkeuring Samsom-
stemmachine, type 811-800,
nr. 43

4 maart 1971

Hierbij zend ik U afschrift van mijn beschikking dd. heden, waarbij, onder voorwaarde, goedkeuring wordt verleend aan de Samsom-stemmachine, type 811-800, nr. 43.

Aangezien het in mijn voornemen ligt, de gemeenten, die voormeld type stemmachine bij de eerstvolgende verkiezingen zullen gebruiken, uit te nodigen over de daarmede opgedane ervaringen verslag te doen, zal ik van U gaarne de namen dezer gemeenten vernemen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

07.443.53

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 62 48 81

MINISTERIE VAN
 BINNENLANDSE ZAKEN
 INGEKOMEN
 4 FEB 1971
 Onderdeel: B.B.
 Agenda: B.1/412
 RAPPEL NA 8 WEKEN

Aan
 Zijne Excellentie de Minister
 van Binnenlandse Zaken

Uw brief van / Ons kenmerk / 's-Gravenhage, 29 januari 1971.
 2520
 Onderwerp

De Kiesraad heeft de eer Uwe Excellentie hierbij te adviseren over het door tussenkomst van de Raad ontvangen en hierbij overgelegde verzoek van N. Samsom N.V. te Alphen aan den Rijn d.d. 21 december 1971 tot goedkeuring van de door die firma ontwikkelde stemmachine, type 811-800, nr. 43.

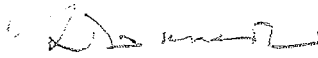
De Raad heeft in zijn vergadering van 6 januari 1971 het prototype van deze stemmachine onderzocht en geconstateerd, dat met betrekking tot de vorige stemmachine van N. Samsom N.V. een aantal verbeteringen is aangebracht.

Mede op grond van de overweging, dat het uitbrengen van een blanco stem bij het stemmen met stembiljetten mogelijk is en wellicht sinds de afschaffing van de opkomstplicht nog aan (negatieve) politieke zeggingskracht heeft gewonnen, hecht de Kiesraad met name waarde aan de in de onderhavige stemmachine thans aangebrachte mogelijkheid doelbewust blanco te stemmen door het indrukken van een knop, behorend bij een kolom op het kiestableau met de aanduiding "blanco", waarbij de kans op het uitbrengen van een blanco stem als gevolg van een foutieve handeling van de kiezer vrijwel uitgesloten wordt. De kolom met de aanduiding "blanco" dient evenwel zodanig in het kiestableau geplaatst te worden, dat geen verwarring met de kandidatenlijsten kan ontstaan.

Een en ander brengt de Kiesraad ertoe Uwe Excellentie te adviseren de door N. Samsom N.V. ontwikkelde stemmachine, type 811-800, nr. 43, goed te keuren.

Tevens verzoekt de Raad Uwe Excellentie de gemeenten, die voormeld type stemmachine bij de eerstvolgende verkiezingen zullen gebruiken, uit te nodigen over de daarmede opgedane ervaring aan de Kiesraad verslag te doen.

Namens de Kiesraad,

, voorzitter

, secretaris.

N. Samsom nv
Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn
telefoon (01720) 6633
telex 32543
gironrekening nr. 6204

Aan Zijne Excellentie de
MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
door tussenkomst van de Kiesraad
Binnenhof 19

's-G R A V E N H A G E

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk | toestelnr.

datum

SE

467

21 december 1970

Excellentie,

Bij onze brieven van 2 oktober en 19 november jl. gericht aan de heer Secretaris van de Kiesraad, stelden wij een wijziging (= verbetering) van de Samsom-stemmachine, type 811-800, nr. 43, aan de orde.

Onder dagtekening van 9 december 1970 deelde genoemde Secretaris ons mede, dat het gebruik van de verbeterde machine alleen mogelijk is, nadat dit gewijzigde type door Uwe Excellentie is goedgekeurd.

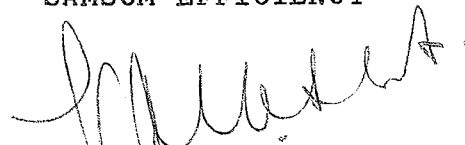
Inmiddels heeft de [REDACTED] Chef van de afdeling Ontwerpen en Instrumentatie van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies, zijn bevindingen bij brief van 18 december 1970, nr. 4555 dHa/AL, aan de Kiesraad gerapporteerd.

Met verwijzing naar één en ander zullen wij het op hoge prijs stellen, mede met het oog op de a.s. Tweede Kamer-verkiezing, zo spoedig mogelijk de hiervoor bedoelde goedkeuring van Uwe Excellentie te mogen ontvangen.

Uw nadere berichten zien wij met belangstelling tegemoet.

Met verschuldigde hoogachting verblijven wij,

SAMSOM EFFICIENCY

[REDACTED]
Sectordirecteur Verkoop

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 01730-32930

Giro 490109

No. 4555 dHa/AL

Uw ref.:

Onderwerp: Samsom stemmachine

Bijlagen:

Verzoeken bij beantwoording datum en nummer van dit schrijven aan te halen

DELFT, 18 december 1970.

Leegwaterstraat 5,

Postbus 29

De Kiesraad,

Gebouw Ministerie van Binnenlandse Zaken,

Binnenhof 19,

DEN HAAG.

Mijne Heren,

Op verzoek van N. Samsom N.V. te Alphen a/d Rijn heeft ondergetekende op 15 december 1970 een Samsom stemmachine type 811-800 nr. 43 in de Machinefabriek Nedap te Groenlo geïnspecteerd.

Deze inspectie had betrekking op de aanvraag tot goedkeuring van een constructiewijziging in het bovengenoemde type stemmachine, ten aanzien van de beperking de stemknop van de machine niet eerder te kunnen bedienen alvorens een kandidaatknop van één van de lijsten in de keuzestand is geplaatst.

Met deze voorziening wordt beoogd de mogelijkheid op te heffen abusievelijk blanco te stemmen in geval de stemknop meteen als eerste stemhandeling wordt bediend.

De voorgestelde voorziening is gedeeltelijk electrotechnisch uitgevoerd, welk deel uiteraard op het lichtnet moet worden aangesloten. Deze voorziening is zodanig ontworpen dat in geval de spanningvoorziening van het lichtnet wegvalt de Samsom stemmachine geheel volgens het voormalige principe, gefabriceerd volgens de bij Ministerieel Besluit d.d. 10 juni 1969, nr. B69/1374 gegeven goedkeuring, kan blijven functioneren.

Geconstateerd werd dat met de voorgestelde voorziening, die tevens kan worden aangebracht op alle reeds bestaande Samsom stemmachines het abusievelijk blanco stemmen nagenoeg geheel wordt belet en voor de praktijk de gewenste beperking oplevert.

Uit technisch oogpunt bezien kan ondergetekende daarom de voorgestelde modificatie van de Samsom stemmachine voor een ministeriële goedkeuring aanbevelen.

Ten behoeve van de technische commissie van de Kiesraad aldus geconstateerd door

de chef van de afdeling Ontwerpen en Instrumentatie van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 62 48 81

Aan

N. Samsom N.V., Uitgever
t.a.v. [REDACTED]
Sectordirecteur Verkoop

Uw brief van 19 november
1970, SE
Onderwerp

Ons kenmerk

/

's-Gravenhage,

9 december 1970.

Samsom-stemmachine

In antwoord op Uw bovenvermelde brief deel ik U mede, dat de door U bedoelde wijziging van de Samsom-stemmachine een afwijking veroorzaakt van het door de Minister van Binnenlandse Zaken goedgekeurde merk en type, zodat ingevolge artikel I 25, eerste lid, der Kieswet de aldus gewijzigde stemmachine niet gebezigd mag worden. Dit zal wèl mogelijk zijn, nadat het gewijzigde type door de Minister is goedgekeurd.

De secretaris van de Kiesraad,

(Mr.dr. W.K.J.J. van Ommen Kloeke)

N. Samsom nv
Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn
telefoon (01720) 6633
telex 32543
girekening nr. 6204

De Hoogedelgestrenge Heer
Mr. Dr. W.K.J.J. VAN OMMEN KLOEKE
Secretaris van de Kiesraad
Binnenhof 19

'S-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk toestelnr.	datum
		SE 467	19 november 1970

Hoogedelgestrenge Heer,

Op 17 november jl. waren wij, samen met [REDACTED] in de gelegenheid kennis te nemen van een belangrijke uitbreiding van de mogelijkheden van de Samsom-stemmachine. Op deze aangelegenheid heeft betrekking onze brief van 2 oktober 1970 en ons daaraanvolgend bezoek van 17 oktober 1970.

Via een in de machine aangebrachte kleine electro-motor bleek de "rode" stemknop te worden geblokkeerd tot het moment waarop een keuze (voorkeurstem c.q. blanco-stem) was gedaan. Hiermee is inderdaad het gevaar van ongewild blanco-stemmen opgeheven. De fabriek is er tot nu toe nog niet in geslaagd een soortgelijke mechanische uitbreiding aan de machine te ontwikkelen. Naar die o.i. nog meer afdoende oplossing wordt blijvend naarstig gezocht. Het laat zich evenwel niet aanzien, dat deze constructie nog tijdig voor de komende Tweede Kamer-verkiezing gereed komt, laat staan dat deze in de in gebruik zijnde, resp. te nemen, machines kan worden aangebracht.

Dit laatste is wel mogelijk met de thans ontwikkelde voorlopige elektrische voorziening. Het eventueel uitvallen van stroom heeft in dit geval uitsluitend tot gevolg, dat de machine weer volgens de oorspronkelijke, goedgekeurde, procedure werkt.

Aangezien ook overigens deze voorziening geen enkele nadelige invloed op de doelmatigheid van de goedgekeurde machine heeft (alle functies blijven normaal hun werk doen) verzoeken wij U ons toe te staan uitsluitend voor de Tweede Kamer-verkiezing 1971 de dan in gebruik zijnde Samsom-stemmachines uit te breiden met een electro-motor, die de rode stemknop eerst doet functioneren nadat een bewuste keus (inclusief de mogelijkheid van blanco stemmen) is gedaan.

[REDACTED] heeft ons toegezegd dit verzoek mondeling bij U toe te lichten.

geadresseerde

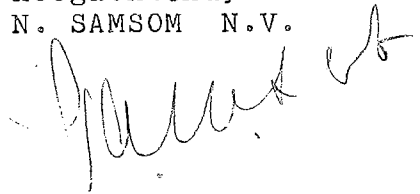
De Hoogedelgestrengste Heer
Mr. Dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke
Secretaris van de Kiesraad
Binnenhof 19

's-Gravenhage

Overigens zijn wij uiteraard gaarne bereid U deze o.i. belangrijke verbetering van de machine te tonen, b.v. ter gelegenheid van de door U voorgenomen demonstratie voor de leden van de Tweede Kamer.

Uw nadere berichten, ook met betrekking tot de datum van laatstgenoemde demonstratie, zien wij met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,
N. SAMSOM N.V.

Sectordirecteur Verkoop

De Hoogedelgestrengste Heer
Mr. Dr. W. K. J. J. VAN OKKEN KLOEKE
Secretaris van de Kiesraad
Binnenhof 19

's-GR A V E N H A G E

AHP 253 2 oktober 1970

Hoogedelgestrengste Heer,

Het gebruik van de Samsom-stemmachine bij de recente staten- en gemeenteraadsverkiezingen heeft in het algemeen, dachten wij, redelijk voldaan.

Niettemin zijn wij - en met ons een aantal gemeentebesturen - niet gelukkig met het verschijnsel van de onevenredig grote aantallen blanco stemmen in die stembureaus waar stemmachines stonden opgesteld.

Wij hebben in de praktijk geconstateerd, dat, ondanks alle voorzorgsmaatregelen - b.v. in de vorm van proefverkiezingen, van huis-aan-huis-verspreiding van instructies voor het gebruik van stemmachines, van voorlichting in de stembureaus met behulp van instructie-apparaten en -borden - veel kiezers toch eerst de "rode" stemknop gebruiken alvorens een keuzeknop in te drukken. Wij menen de oorzaak voor deze handelwijze te moeten zoeken enerzijds in "angst" voor de machine, anderzijds in het feit dat veel kiezers toch al in zekere mate gespannen zijn bij het gebruik maken van hun stemrecht.

Onzes inziens zou dit probleem uit de wereld zijn, indien:

- a. de rode stemknop geblokkeerd is tot het moment dat een keuzeknop is ingedrukt en
- b. mee in verband met het vorenstaande voor die kiezers die (nog steeds) blanco willen stemmen één keuzeknop als "blanco-stemknop" wordt aangemerkt.

Daarmee wordt bereikt

1. dat de kiezer tegen zichzelf wordt beschermd; hij kan niet meer ongewild blanco stemmen;
2. dat aan het einde van de stembag het aantal blanco stemmen direct afleesbaar is en niet meer het resultaat van een rekensom;
3. dat de machine een z.g. vierkantsvergelijking toestaat; de totalen van de lijsten (= de totalen van de op kandidaten uitgebrachte stemmen) vermeerderd met het totaal aantal blanco stemmen moet gelijk zijn aan het totaal aantal kiezers dat van de stemmachine gebruik heeft gemaakt.

De hoogedelgestrengde Heer
Mr. Dr. W.K.J.J. van Ommen Kloeke
Secretaris van de Kiesraad
Binnenhof 19
's-Gravenhage

Wij hebben deze aangelegenheid reeds aan de orde gesteld in een gesprek met [REDACTED] van T.N.O. Deze achtte de hiervoor geschetste wijziging in het principe van de machine alleszins de moeite van overleg met de Kiesraad waard. Wij zullen het dan ook op hoge prijs stellen indien wij over deze zaak op zo kort mogelijke termijn een gesprek met U of met de Technische Commissie van de Kiesraad mogen hebben.

Wij vragen "op zo kort mogelijke termijn", aangezien wij - bij goedkeuring van ons voorstel - in de reeds in gebruik zijnde machines evenals in de op dit ogenblik nog voor de verkoop beschikbare apparatuur de nodige voorzieningen zouden willen laten treffen, nog vóór de Tweede Kamerverkiezing 1971.

Uw antwoord zien wij dan ook met meer dan gewone belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,
SAMSOM GEMEENTEADMINISTRATIE

[REDACTED]
Sectordirecteur

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 01730-32930

Giro 490109

No. 4555 dHa/AL

Uw ref.:

Onderwerp: Samsom stemmachine 811-800

Bijlagen:

TELEX 32786

B. STROOP VAN BINNENLANDSE ZAKEN INGEK 25 NOV 1969 Onderdeel: BB/1 Agenda: B69/3225 RAPPEL NA

Verzoeken bij beantwoording datum en nummer van dit schrijven aan te halen

DELFT, 24 november 1969.

Leeghwaterstraat 5,

Postbus 29

De Minister van Binnenlandse Zaken,
 Binnenhof 19,
 's-GRAVENHAGE.

Excellentie,

Verwijzend naar Uw besluit d.d. 10 juni 1969 no. B69/1374 Afdeling B.B. aangaande de goedkeuring van het prototype van de Samsom stemmachine type 811-800 van N. Samsom N.V. te Alphen aan de Rijn en de daarin gestelde voorwaarden, kan ondergetekende, [REDACTED], het volgende verklaren.

Uit een eerste tiental geproduceerde stemmachines van bovengenoemd type werd 1 exemplaar, t.w. machine no. 0007 aan een eindinspectie in ons Instituut in de periode van 30 oktober tot 7 november 1969 onderworpen. Van deze machine werd nagegaan of aan alle voorwaarden gesteld in bovengenoemd besluit is voldaan.

Ondergetekende heeft, ook na een gedeeltelijke demontage, deze machine uitvoerig geïnspecteerd en kan op grond van zijn bevindingen zonder enige beperking bevestigen, dat aan alle onder sub 2 van Uw besluit gestelde voorwaarden is voldaan.

Volledigheidshalve werd van een aantal functioneel belangrijke machine-onderdelen het materiaal op hardheid gecontroleerd, teneinde de weerstand tegen slijtage van onderling op elkaar werkende vlakken van deze delen na te gaan. Uit dit onderzoek is eveneens gebleken, dat deze onderdelen ruimschoots voldoen aan voor dit doel redelijk te stellen materiaaleisen.

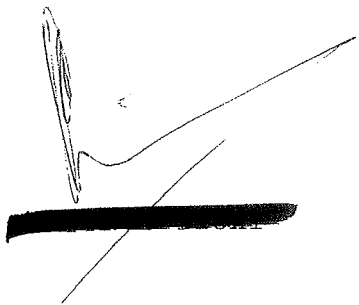
Zoals gebruikelijk werden ten behoeve van een mogelijke verificatie in de toekomst alle belangrijke delen van de geïnspecteerde Samsom stemmachine op foto's vastgelegd, welke laatste in het archief van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies te Delft worden bewaard.

./.

Ter aanvulling van hetgeen in onze verklaring van 3 april 1969 reeds werd gesteld, kan, mede ter voldoening van de onder sub 3 van Uw besluit gestelde voorwaarde, worden verklaard, dat de Samsom stemmachine 811-800 aan alle daartoe gestelde eisen voldoet.

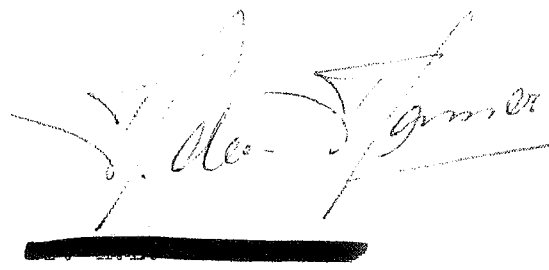
Aldus geconstateerd door

Gezien:
De Directeur van het Instituut
TNO voor Werktuigkundige
Constructies

A handwritten signature in dark ink, consisting of a vertical stroke on the left and a diagonal stroke extending from the top left towards the bottom right. Below the signature is a thick, solid black horizontal bar.

De Chef van de Afdeling Ontwerpen en
Instrumentatie van het Instituut TNO
voor Werktuigkundige Constructies

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Deo J. G. ...'. The signature is written in a cursive style. Below the signature is a thick, solid black horizontal bar.

KIESRAAD

VESTIGD IN HET GEBOUW VAN HET MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN, BINNENHOF 19, 'S-GRAVENHAGE, TEL. 45295

624881

105295

02.443.53

'S-GRAVENHAGE, 27 mei 1969

nr. 2314

betreft: goedkeuring Samsom
stemmachine 811-800

Aan
de Minister van Binnenlandse Zaken

De Kiesraad heeft de eer Uwe Excellentie hierbij aan te bieden een bij hem ingediend, tot U gericht verzoek van N.Samsom N.V.te Alphen aan den Rijn dd. 7 maart 1969, GA/dir., aan de door die firma ontwikkelde stemmachine 811-800 Uw goedkeuring te verlenen.

De Kiesraad, die het prototype van deze stemmachine in zijn vergadering van heden heeft onderzocht, is van oordeel, dat dit prototype in verkiezingsorganisatorisch opzicht aan de overeenkomstig de Kieswet te stellen eisen voldoet. De Raad heeft tevens kennis genomen van de verklaringen van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies te Delft, bij het onderhavige verzoek gevoegd, waaruit blijkt, dat het prototype in werktuigkundige zin naar behoren functioneert, daaraan geen technische bezwaren zijn geconstateerd en dat het tevens aan de in de Kieswet gestelde eisen voldoet.

De Kiesraad is mitsdien van oordeel, dat aan bedoeld prototype de gevraagde goedkeuring verleend kan worden.

De Raad stelt voor, aan de te verlenen goedkeuring een aantal voorwaarden te verbinden. Deze zijn opgenomen in een door hem opgestelde concept-goedkeuringsbeschikking, die hierbij is gevoegd en waarnaar korthedshalve moge worden verwezen. Aangetekend zij, dat deze voorwaarden vervuld moeten worden, alvorens stemmachines, vervaardigd naar het onderhavige prototype, voor de verkiezingen worden gebezigd. Terzake moge worden verwezen naar artikel 4 van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr.B67/U1728, Afdeling Binnenlands Bestuur.

Namens de Kiesraad,

W. J. J. J. J., voorzitter

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN
30 mei 1969
Onderdeel: <i>B/S/az</i>
Agenda: <i>B67/1374</i>
RAPPEL NA 8 WEKEN

[Handwritten signature], secretaris.

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 01730-32930

Giro 490109

Verzoeken bij beantwoording datum en nummer van dit schrijven aan te halen

No. 4555

DELFT, 23 april 1969.

Uw ref.:

Leeghwaterstraat 5,

Postbus 29

Onderwerp: stemmachine 811-800

N. SAMSOM N.V.,
Wilhelminalaan 1,
ALPHEN AAN DE RIJN.

Bijlagen:

dHa/AL

Mijne Heren,

In vervolg op onze brief van 16 april willen wij hierbij met betrekking tot het daarin vermelde punt 18 verklaren, dat een gehele rij van 31 tellers in ons Instituut aan een duurproef is onderworpen. Met een frequentie van ruim 100 slagen per minuut werd de ons door Nedap hiervoor ter beschikking gestelde rij tellers gedurende een aantal dagen beproefd zonder dat onzerzijds in het mechanisme op enigerlei wijze werd ingegrepen.

In ons laboratorium werd na ruim 93.000 telpulsen storing bij 3 tellers geconstateerd waarna de proefneming werd gestaakt. In aanmerking nemende dat de bewuste rij tellers door de Nedap in eigen bedrijf tevoren reeds 15.000 tellingen heeft volbracht, hebben deze tellers derhalve in totaal ongeveer 110.000 telpulsen doorstaan.

Uitgaande van een levensduur van 50 jaar voor stemmachines en dat in elke periode van 4 jaar de stemmachines drie maal worden gebruikt, hetgeen neer zou komen op rond 38 verkiezingen gedurende deze tijd, en het onwaarschijnlijke geval aannemende dat van een stembureau uitgebreid tot een aantal van 1500 kiezers al deze kiezers op één en dezelfde kandidaat zouden stemmen, dan zou in dat geval de bewuste teller ruim 57.000 telpulsen moeten ondergaan. Praktisch gesproken houdt dit zelfs voor dit hypothetische geval met betrekking tot de betrouwbaarheid van de door Nedap in de Samsom stemmachine type 811-800 toegepaste tellers een nagenoeg tweevoudige zekerheid in.

Op redelijke gronden mag daarom worden verwacht dat de tellers in de bewuste Samsom stemmachine in het algemeen geen aanleiding tot storing zullen geven.

cc. Mr. Dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke,
Voorzitter van de Technische
Commissie van de Kiesraad.

De Chef van de Afdeling Ontwerpen en
Instrumentatie van het Instituut TNO voor
Werktuigkundige Constructies

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 01730-32930

Giro 490109

Verzoeken bij beantwoording datum en nummer van dit schrijven aan te halen

No. 4555

DELFT, 3 april 1969.

Uw ref.:

Leeghwaterstraat 5,

Postbus 29

Onderwerp: prototype stemmachine

N. SAMSOM N.V.,
Wilhelminalaan 1,
ALPHEN AAN DE RIJN.

Bijlagen:

dHa/AL

Mijne Heren,

Naar aanleiding van Uw verzoek van 26 februari 1969 kan ondergetekende hierbij mededelen, dat hij het tweede industriële prototype van de Samsom-stemmachine 811-800 tijdens een bezoek aan het bedrijf van de N.V. Nederlandse Apparatenfabriek NEDAP te Groenlo op 25 februari 11. aldaar heeft geïnspecteerd.

Ter vermindering van enig misverstand wordt hierbij uitdrukkelijk verklaard, dat de bovengenoemde stemmachine door de afdeling Instrumentum van TNO indertijd werd ontwikkeld en dat het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies in geen deele bij deze ontwikkeling betrokken is geweest.

Naar ondergetekende is gebleken zijn in het tweede industriële prototype van deze machine alle wensen verwerkt, die door de leden van de Technische Commissie van de Kiesraad werden gesteld tijdens hun bezoek op 7 oktober 1968 aan de Firma Samsom, alwaar indertijd het eerste industriële prototype werd gedemonstreerd.

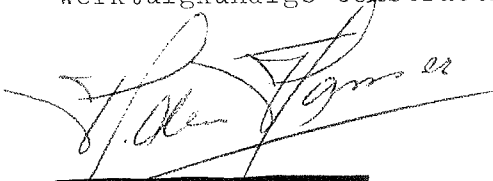
Afgezien van een aantal kleine wijzigingen, die reeds in de op dit prototype volgende stemmachines zullen worden verwerkt, is na uitvoerige inspectie van het tweede industriële prototype van de Samsom-stemmachine 811-800 gebleken, dat deze stemmachine voldoet aan de in de Kieswet gestelde voorwaarden en dat niet van technische bezwaren is gebleken.

Hiermee vervalt onze eerder gegeven verklaring van 4 maart 1969.

De Directeur van het Instituut
TNO voor Werktuigkundige Constructies

De Chef van de Afdeling
Ontwerpen en Instrumentatie
van het Instituut TNO voor
Werktuigkundige Constructies

ir. E.J. Diehl

Aanvragen om advies worden alleen behandeld op voorwaarde, dat de aanvrager afstand doet van ieder recht op aansprakelijkstelling terzake van de inhoud van het te geven of gegeven advies.

per 5^{24/3}

N. Samsom nv
Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn
telefoon (01720) 66 33
girorekening nr. 6204

De Weledelgestrenge Heer Secretaris
van de Kiesraad
Binnenhof 19

's-G R A V E N H A G E

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk | toestelnr.
GA 253

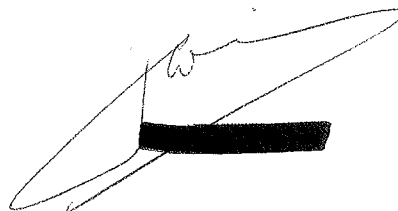
datum
24 maart 1969

Zeer geachte Heer Van Ommen Kloeke,

Te uwer kennisneming zend ik U hierbij enige exemplaren van een brief met prospectus, welke dezer dagen aan alle gemeentebesturen zijn verzonden.

Wil het mogelijk zijn dat de nieuwe stemmachine bij de in 1970 te houden verkiezingen zijn intrede doet dan kan er niet aan worden ontkomen de goedkeuringsprocedure en de acquisitie gedeeltelijk in de tijd parallel te laten lopen. Met dien verstande uiteraard dat de resultaten van de acquisitie slechts een voorlopige betekenis hebben zolang de rijksgoedkeuring niet is verleend.

Met de meeste hoogachting,

Nr. B69/1374

Afd. B.B.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

gezien het verzoek van N. Samsom N.V. te Alphen aan den Rijn van 7 maart 1969, GA/dir.;

Gelet op artikel I 25 der Kieswet, artikel I 14 van het Kiesbesluit en artikel 3 van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 26 juli 1967, nr. B67/U1728, Afdeling Binnenlands Bestuur (Stert. 1967, 153);

De Kiesraad gehoord;

BESLUIT:

1. De Samsom-stemmachine 811-800 van N. Samsom N.V. te Alphen aan den Rijn, waarvoor door het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies een verklaring is afgegeven, als bedoeld in zijn beschikking van 26 juli 1967, nr. B67/U1728, Afdeling Binnenlands Bestuur (Stert. 1967, 153), is, behoudens het onder 2 bepaalde, goedgekeurd voor het gebruik bij de verkiezingen.
2. Aan deze goedkeuring zijn de volgende voorwaarden verbonden:
  - a. de elektrische bekabeling moet tot een kabelboom worden gebundeld;
  - b. het hefboommechanisme achter de stemknop moet verstevigd worden;
  - c. de totaalgeneraalteller dient met kruiskopschroefjes en klinkmoeren aan het frame bevestigd te worden en bovendien met "locktite" te worden geborgd. Tevens moet de mogelijkheid tot nulstelling van deze teller, zodra de stemmachine voor gebruik wordt ontsloten, worden geblokkeerd;
  - d. de doorkijkopeningen in de lijsthouder moeten met het oog op een goede afleesmogelijkheid van de tellers een weinig worden vergroot;
  - e. de spanhefboom voor de stemliniaal en het draaipunt van deze hefboom moeten uit meer slijtvast materiaal worden vervaardigd;
  - f. de spanveer voor de stemliniaal moet worden verlengd, een vergrote diameter verkrijgen tot c.a. 8 mm rond en aan beide zijden worden voorzien van ogen met twee windingen;
  - g. het cijfer 2 van de telwieltjes moet worden herzien, aangezien het huidige type nog teveel lijkt op dat van het cijfer 7. Deze modificatie heeft evenwel pas na de eerste tien machines te worden doorgevoerd;

- h. de uitvoering van de handle aan de zijkant van de machine moet zodanig worden herzien, dat hij automatisch naar de uitgangsstand terugkeert. Uitwendige veren mogen hierbij niet worden gebezigd;
  - i. met het oog op het afdekken van de totaalgeneraalteller dient het stopcontact te worden verplaatst;
  - j. om elke nadelige invloed op het stemmechanisme bij gelijktijdig indrukken van keuze- en stemknop te vermijden, moet de zogenaamde "delrin-schuif" een vormverandering ondergaan;
  - k. teneinde de onderlinge vergrendeling van de lijsten extra te beveiligen, dienen dezelfde "delrin-schuiven" slechts van één holte te worden voorzien;
  - l. de steunbalk aan de bovenzijde van de machine, waaraan de streppen voor de nulstelling zijn gelagerd, dient te worden verstevigd;
  - m. de karteling van de stemlijnaal moet van kleinere vertanding worden voorzien;
  - n. bij de namen der kandidaten en op de daarbij behorende stemknoppen dienen lijstgewijs opeenvolgend de nummers 1 en volgende te worden vermeld;
  - o. de blokken, gelegen aan de onderzijde van een rij stemknoppen, dienen dezelfde kleur te hebben als de stemknoppen;
  - p. de blokken, gelegen zowel aan de boven- als aan de onderzijde van een rij stemknoppen, dienen op een betere wijze te worden bevestigd;
  - q. alle sloten op de stemmachine dienen te worden voorzien van de aanduiding "open" en "dicht";
  - r. het kiestableau moet in neergeslagen toestand met behulp van een hangslotje kunnen worden vergrendeld;
  - s. het snoer van de verlichting moet vanuit het stemhokje onzichtbaar worden aangebracht;
  - t. de uitvoering van het instructiekastje moet zodanig zijn, dat:
    - 1. de stem- en herstelknop een identieke aanduiding dragen als die van de stemmachine;
    - 2. fictieve lijstnummers en kandidaten worden vermeld;
    - 3. de stemknoppen eenzelfde positie innemen als bij de stemmachine het geval is.
3. Het rijkskeurmerk mag worden aangebracht op de onder 1 bedoelde stemmachine, voorzover deze naar het oordeel van de ondergetekende aan de onder 2 vermelde voorwaarden voldoet. Ten bewijze, dat aan de onder 2 gestelde voorwaarden is voldaan, dient een rapport van het Instituut TNO voor Werktuigkundige Constructies te worden overgelegd.
4. Op het rijkskeurmerk dient het goedkeuringsnummer 69 te worden vermeld.
5. Van deze goedkeuring wordt mededeling gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

's-Gravenhage, 10 juni 1969

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

(get.) H.K.J. BEERNINK

N. Samsom nv
Wilhelminalaan 1
Alphen aan den Rijn
telefoon (01720) 6633
girorekening nr. 6204

Aan Zijne Excellentie de
MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
(door tussenkomst van de Kiesraad)

's-G R A V E N H A G E

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk | toestelnr.
GA/dir.

datum
7 maart 1969

Excellentie,

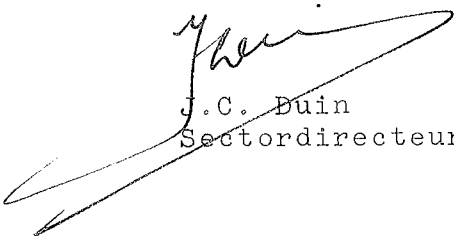
Overeenkomstig artikel I 25 van de Kieswet vragen wij U uw goedkeuring te willen hechten aan de Samsom-stemmachine 811-800.

Deze stemmachine is in onze opdracht ontwikkeld door Instrumentum T.N.O. te Delft en geconstrueerd door de N.V. Nederlandse Apparatenfabriek NEDAP te Groenlo.

De in artikel 2 van uw beschikking van 26 juli 1967, nr.B67/U1728, afd. B.B., geëiste verklaring van het Instituut T.N.O. voor Werktuigkundige Constructies - gedateerd 4 maart 1969 - leggen wij hierbij over.

1 bijl.

Met verschuldigde hoogachting,
N. SAMSOM N.V.

J.C. Duin
Sectordirecteur

INSTITUUT TNO VOOR WERKTUIGKUNDIGE CONSTRUCTIES

Telefoon 01730-32930

Giro 490109

No. 4555

Uw ref.: GA

Onderwerp: prototype stemmachine.

Bijlagen:

dHa/AL

Verzoeken bij beantwoording datum en nummer van dit schrijven aan te halen

DELFT, 4 maart 1969.

Leeghwaterstraat 5,

Postbus 29

N. SAMSOM N.V.,
Wilhelminalaan 1,
ALPHEN AAN DE RIJN.

Mijne Heren,

Gevolg gevend aan Uw verzoek van 26 februari 1969 kan ondergetekende hierbij mededelen, dat hij het tweede industriële prototype van de Samsom-stemmachine 811-800 tijdens een bezoek aan het bedrijf van de N.V. Nederlandse Apparatenfabriek NEDAP te Groenlo op 25 februari l.l. aldaar heeft geïnspecteerd.

Gebleken is dat de wensen geuit door de leden van de Technische Commissie van de Kiesraad, gesteld tijdens hun bezoek op 7 oktober 1968 aan de Firma Samsom alwaar toen het eerste industriële prototype werd gedemonstreerd, in het tweede industriële prototype zijn verwerkt.

Afgezien van een aantal kleine wijzigingen, die reeds in de op dit prototype volgende stemmachines zullen worden verwerkt, is na uitvoerige inspectie gebleken, dat het tweede industriële prototype van de Samsom-stemmachine 811-800 voldoet aan de in de Kieswet gestelde eisen en dat ook overigens niet van technische bezwaren is gebleken.

Hoogachtend,

cc. Mr. Dr. W.K.J.J. van Ommen Kloeke,
Voorzitter van de Technische Commissie
van de Kiesraad.